

kénytelen volt a Kisgazda-pártot elhagyni.¹ Furcsa az, hogy Peyer Károly, aki a Szociáldemokrata Pártban a legszélsőbb jobboldalt képviseli, s aki nem tud belenyugodni abba, hogy nem az ő irányítása mellett működik Pártunk, most egyszerre felfedezte Károlyi Mihály iránti tiszteletét, és szeretetét, és szintén Hozzád szeretne dörgölni.

Mindezt azért kell megírnom, mert valószínű, hogy Nagy Vincéék és Peyerék is igyekeznek majd Hozzád férközni,² és az ügy szempontjából nem volna helyes, ha ebben az irányban bármiféle előnyük volna, amit eleve is kizártnak tartok, mert hiszen mindnyájan ismerjük a Te állásponyodat.³

Még legyen szabad hozzátennem, Elnök Úr, hogy nincs kizárva, hogy a helyzet úgy alakulhat, hogy sajnos előbb kell utaznom Stockholmba, mint Te megérkeznel. De mindent meg fogok tenni, hogy ez ne történjék meg; részben azért, mert boldog volnék, hogy hazai földön üdvözölhetlek, részben azért, mert úgy érzem, hogy a fogadás szervezése mégis csak a legjobb kezekben van, ha azt én intézem. De ha el is kell utaznom, akkor is olyan kezekbe lesz letéve a szervezés munkája, hogy semmiféle zökkenő nem lehet. Ha elutaznék, akkor én táviratilag étesítlek Práger útján, és ebben az esetben azt fogom kérni, hogy további értesítésedet Szakasits Árpád címére küldjétek el Budapest Palace Szálló, Rákóczi út 43.⁴ Nagyon kérek, Elnök Uram, ha van valami kívánságod ha zaérkezésedre vonatkozóan, akkor táviratilag közöld velem, mert attól félek, hogy most már a rossz közlekedési viszonyok mellett levél nem fog elérni.

Az új birtokodra vonatkozó tárgyalások most folynak; remélem, még idejekorán erre vonatkozólag is tudok értesítést küldeni Számodra.⁵

Végül örülök, hogy a Grófné felgyógyult, s arra kérem, hogy most már nagyon vigyázzon egészségére, nehogy az utazás körül újabb fennakadás legyen.

Remélem, Elnök Uram, hogy mihamarabb viszontlátlak, s meg vagyok győződve arról, hogy a magyar politikai életre nagy és kedvező hatással lesz a Te jelenléted.

A Grófnő kezeit csókolom, Téged változatlan tisztelettel és régi barátsággal üdvözöl

PIL 283. f. 12/46. ó. e. (másodpéldány)

¹ Hegyegi Kiss Pál a Károlyi-kormány alatt vezető beosztást töltött be a Belügyminisztériumban, a húszas években liberális, ellenzéki képviselő, részt vett a frankhamisítók leleplezésében, a harmincas években kisgazdapárti. Nagy Vincével együtt Sulyok csoportjához tartozott, polgári szemléletet képviseltek a FGKP-ban, de mai szemmel aligha tekintjük őket „jobboldalinak”; inkább arról volt szó, hogy Rákosi velük kezdte a „szalámpolitikát”.

² Károlyi és a Sulyok-csoport között valóban volt kapcsolat a hazatérése utáni hónapokban; Peyer támogatta Kéthlyt, amikor az javasolta, hogy Károlyi legyen az SZDP köztársaságielnök-jelöltje, de talán csak azért, hogy zárja a Tildyvel kompromisszumra kész Szakasits terveit. Károlyival hazatérése után nem volt kapcsolata, nem is lehetett, hiszen Károlyi őt tekintette a két háború közti SZDP rossz szellemének.

³ Az SZDP irataiból kitűnik, Böhmöt Károlyi több régi harcostársa kereste meg, hogy részt kíván venni Károlyiék ünnepélyes fogadásában, köztük Kellner György, Meggyes Nagy István.

⁴ A Palace Szálló volt az SZDP központja 1945–1948 között.

⁵ Böhm levele megírása napján utasította az SZDP agrárpolitikai osztályát, hogy járjon el a Károlyinak kiutalandó „ellenállási” földbirtok ügyében. A megoldásra azonban csak később került sor.

215. VARGA BÉLA KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(Budapest, 1946. március 29.)

Elnök Úr!

A magyar Nemzetgyűlés törvényt alkotott, mellyel méltóképpen óhajtotta elismerni azokat a kimagasló érdemeket, melyeket Ön a demokratikus államrendszer megvalósí-

tása és az emberiség örök érvényű eszméinek diadalra juttatása érdekében kifejtett hatalmas munkájával szerzett, vállalva az igazságtalan megaláztatást is.

Midőn Elnök Úrnak megküldöm az 1946. II. törvénycikket, valamint az ezzel kapcsolatos nemzetgyűlési tárgyalások anyagát, annak a reményemnek adok kifejezést, hogy Önt nemsokára magyar földön üdvözölhetem.

Kérem, Elnök Úr, fogadja őszinte nagyrabecsülésem nyilvánítását.

PIL 704. f. 82. ő. e. (eredeti)

216. KÁROLYI MIHÁLY KÉTHLY ANNÁHOZ

(Ascot, 1946. március 30.)

Kedves Kéthly elvtársnő,

Nem tudom, látni fogom-e még elindulás előtt. Éppen ezért, úgy érzem, el kell mondanom, hogy milyen nagy élmény volt mindkettőnk számára a Magával való találkozás. Nagy élmény volt, mert Maga, elvtársnő, becsületes, harcos fellépésével mindig erőt öntött belénk, ha az emigráció hosszú éve alatt csüggedni kezdtünk. Ezt annál is inkább értékelni tudtuk, mert bizony az elmúlt huszonöt év alatt nagyon nélkülöztük a morális bátorságot. Soha nem fogom elfelejteni, hogy milyen eréllyel tiltakozott akkor, amikor az ellenforradalom rágalomhadjárata a feleségemet is kikezdte.¹ Csak azt remélem, hogy most már több lehetősége lesz arra, hogy a progresszív gondolatot győzelemre vigye, és morális ereje példát mutat majd a magyarságnak, amelynek éppen erre van a legnagyobb szüksége.

Nem szabad elfelejtenünk, hogy a köztársaság kikiáltása csak megnyitotta a lehetőséget az új Magyarország felépítésére. A demokráciát a magyar népnek még meg kell tanulnia. A tanítómesterek csak olyan emberek lehetnek, mint Maga, elvtársnő, aki annyi áldozatot hozott az ügyért.

Nem kérem meg arra, hogy tolmácsolja otthon az üzenetemet, mert valószínűleg előbb leszek Budapesten, mint Maga, és így alkalmam lesz kihangsúlyozni, hogy mindennél fontosabb az erkölcsi értékek tiszteletben tartása, az erkölcsi nevelés, amely nélkül a szocializmus elsatnyul. A köztársaság önmagában korántsem elég. Emlékezzünk arra, hogy 1870 után csak egy hajszálon múltott, hogy 1875-ben nem következett be a francia restauráció. Ha akkor a reakciónak nem lett volna három egymással ellentétes frakciója, a III. köztársaság soha nem lett volna élő valósággá. És hogy közelebbi példát említsek: a weimari köztársaság azért torkolt a náciizmusba, mert csak köztársaság volt és semmi más. A köztársaságnak nem voltak republikánusai. Ott is hiányzott az erkölcsi érték, ott is csínjában bántak a köztársaság ellenségeivel, ott is túlságosan szabadjára engedték az átállókat és megalkuvókat. A magyar köztársaság nem engedheti meg magának azt a fényűzést, hogy ellenségei viszálykodására építsen, mint Gambettaék, vagy elhanyagolja a politikai és erkölcsi átnevelést, mint a weimariak. Ezeket a veszélyeket innen messziről talán még jobban látni, mint odahaza. Az a köztársaság, amely mások kegyelméből él és nem önerejére támaszkodik, csak nevében republikánus.

Mindkettőnk nevében még egyszer minden jót kíván a további harchoz, és szívélyesen üdvözli

PIL 704. f. 130. ő. e. (fogalmazvány)